

**VAASAN HOVIOIKEUS**

PL 217

65101 VAASA

Puh 029 5641 600

Fax 029 5641 685

**LAUSUNTO**

20.3.2012

Oikeusministeriö

PL 25

00023 VALTIONEUVOSTO

**Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 8.2.2012 OM 11/03/2012, Lausuntopyyntö luonnoksesta oikeusturvaohjelmaksi**

#### LAUSUNNON ANTAMINEN

Lausuntopyyntö on kohdistettu muun ohessa Yleisten tuomioistuinten ja työtuomioistuimen sektorineuvottelujen kokoonpanolle. Annan asiasta lausuntoni omissa nimissäni.

Lausunnossani käyn luonnoksen läpi kohta kohdalta siinä mainittuja otsikoita seuraten.

#### LAINSÄÄDÄNTÖASIAT

Keskeisiä tavoitteita

Keskeiset tavoitteet ovat kaikilta osiltaan kannatettavia. Minulla ei ole niiden osalta erityistä lausuttavaa.

#### Aineellinen oikeus

1. Kaikki esitetyt hankkeet ovat kannatettavia. Hometaloriitojen osalta voisi olla hyvä, että jo kaupantekovaiheessa olisi mukana auktorisoitu kuntotarkastaja. Hometaloriidoissa ja yleensäkin saman tapaisten riita-asioiden käsittelyssä tuomioistuimessa voisi olla hyvä kehittää todistelua koskevia säännöksiä. Järjestelmä voisi olla sellainen, että tietyiltä erityisaloilta, joita koskevia riitoja tuomioistuimissa käsitellään, olisi koko valtakunnan tasolla luettelo asiantuntijoista. Asiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä tuomioistuin voisi viran puolesta nimetä luettelossa olevan asiantuntijan todistajaksi/kuultavaksi asiaan.

Hanke, joka koskee etäkaupan katumisaikaa vaikuttaa hovioikeustuomarinn kannalta sellaiselta, joka ei juurikaan hovioikeutta koskettaisi. Mutta, kuten jo totesin, tätäkin kannatan. Asiaa kannattaa selvittää.

2. Mainitut hankkeet, erityisesti summaaristen asioiden siirtäminen voudille ovat hyvin kannatettavia.

3. Kannatan ehdotusta.

4. En ota kantaa.

## Prosessilainsäädäntö

5. En ota kantaa.

6. Kannatan ehdotusta. Huomautan kuitenkin, että Vaasan hovioikeus on 12.4.2010 päivätyssä, oikeusministeriölle antamassaan lausunnossa, lausunto plea bargain järjestelmästä, suhtautunut järjestelmään varsin kriittisesti.

7. Kannatan ehdotusta. Korostan kuitenkin, että ehdottomasti on huolehdittava siitä, että oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet turvataan.

8. Kannatan ehdotusta. Menettelyä olisi syytä laajentaa riita-asioihin siten kuin asiasta on Ruotsissa säädetty.

9. Tämän kohdan ensimmäinen kysymys kuuluu seuraavasti: Selvitetään mahdollisuutta rajata näyttöön kohdistuvaa muutoksenhakua. Tältä osin säännöksiä on hiljattain muutettu. En näe juuri nyt tarvetta tämän asian selvittämiseen. Voitaisiin seurata tilannetta jonkin aikaa, ja tehdä sen jälkeen johtopäätöksiä siitä, miten nykyisin voimassa olevia säännöksiä käytännössä sovelletaan.

Tämän kohdan toisessa kohdassa ehdotetaan selvitettäväksi mahdollisuutta hyödyntää muutoksenhakuprosessissa käräjäoikeuden tallenteita. Näkemykseni mukaan säännöksiä käräjäoikeuden tallenteiden hyödyntämisestä voitaisiin laajentaa. Aivan eri asia on se, pitäisikö hovioikeusprosessia kehittää ruotsalaisen mallin mukaiseksi menettelyksi, jossa henkilötodistelun vastaanottaminen tapahtuu pääsääntöisesti katsomalla ja kuuntelemalla käräjäoikeudessa tallenteet. Tähän suhtaudun kriittisesti. Olen keskustellut ruotsalaisesta järjestelmästä monen sikäläisen kollegan kanssa. Osa heistä on uudistukseen varsin tyytyväisiä. Osa taas ei pidä järjestelmää onnistuneena.

10. Kannatan kaikilta osin tässä kohdassa esitettyjä uudistuksia.

11. Kannatan ehdotusta.

12. Asiaa voidaan selvittää. Ehdotuksen toimivuuteen ja siitä kenties saatavaan hyötyyn en osaa ottaa kantaa.

13. Kannatan ehdotusta. Avustajien työn laadussa olisi usein paljon parannettavaa. Oma kysymyksensä on, voitaisiinko muunkinlaisella lainsäädännöllä kuin tässä kohdassa esitetyllä parantaa avustajien työn laatua.

## RAKENTEELLISET JA ORGANISAATIOUUDISTUKSET

### Keskeisiä tavoitteita

Minulla on jo pitkään ollut selvänä se näkemys, että tuomioistuintoiminnan painopiste on ensiasteen tuomioistuimissa ( kysymys ei siis ole siirtämisestä ).

Seuraavien ranskalaisten viivojen kohdalla esitettyjen tavoitteiden osalta näkemykseni on sama kuin se, mitä Vaasan hovioikeus on 10.6.2011 päivätyssä, oikeusministeriölle antamassaan lausunnossa, hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittäminen, esittänyt.

Kysymys siitä, että tuomioistuinten palvelukseen pystytään jatkossakin houkuttelemaan osaavia tuomareita ja muuta henkilöstöä, on erittäin tärkeä. Tuomioistuinharjoittelu on edelleenkin hyvin tärkeä väylä nuorelle juristille tulla tuomioistuinuralle. Tämän vuoksi on huolehdittava siitä, että tuomioistuinharjoittelu on laadukasta ja että se houkuttelee käräjänottajia jatkamaan tuomioistuinlaitoksen palveluksessa. Tuomioistuinharjoittelupaikkoja on li-

sättävä.

14. Tältäkin osin viittaa Vaasan hovioikeuden 10.6.2011 oikeusministeriölle antamaan lausuntoon.

15. Kannatan ehdotusta. Asialla alkaa olla jo kiire.

16. En ota kantaa.

17. Kannatan asian selvittämistä. Ratkaisukokoonpanojen joustavoittamiseen ja tiettyjen asiaryhmien ratkaisemiseen nykyistä kevyemmässä kokoonpanossa lienee tarvetta. Jo nykyään ainakin Vaasan hovioikeudessa menetellään usein niin, että asiat ratkaistaan kolmijäsenisessä kokoonpanossa ilman esittelijää. Hyvin yleistä tämä menettely on matkakärräjillä ratkaistavissa pääkäsitteilyjutuissa.

Esittelyjärjestelmä on edelleen varsin tarpeellinen. Se on syytä säilyttää siten, että esittelijöiden määrää ei tulisi vähentää. Esittelijänä toimiminen on edelleen tärkeä väylä kouluttautumisessa tuomarin uralle.

18. Vastauksena kysymykseen siitä tulisiko nimitysten hovioikeuksien osastonjohtajan tehtävään olla määräaikaisia vastaavalla tavalla kuin hallinto- ja käräjäoikeuksissa vastaan seuraavaa:

Mielestäni hovioikeuden laamannin virkatehtävät ovat erittäin vaativia ja vastuullisia. On oikein, että virat ovat hakuvirkoja. Tällä tavalla hovioikeudenlaamanneiksi valitaan nykyistä viranhakumenettelyä noudattaen pätevimmat hakijat. Viittaa tältä osin myös Svean hovioikeuden presidentin Fredrik Wersällin kirjoitukseen Domartjänster. Några tankar med anledning av Domarlagsutredningens betänkande, Svensk Juristtidning 2012 sivut 50-57. Erityisesti sivu 54: "En anställning som innebär att en domare anförtros uppgiften att utföra funktioner över andra ordinarie domare, t.ex. att hålla medarbetarsamtal och lönesättande samtal med andra ordinarie domare, bör således enligt min uppfattning tillsättas efter ett sedvanligt ansökningsförfarande. Utnämning av sådana tjänster bör därför ske av regeringen efter beredning av Domarnämnden". Wersällin kirjoitukseen viitaten voitaisiin selvittää asiaa niin, että myös hallinto- ja käräjäoikeuksissa osastonjohtajan virat täytettäisiin samalla tavalla kuin hovioikeudenlaamannit virat. Tällöin myös hovioikeuden tuomareilla olisi mahdollisuus, niin halutessaan, hakeutua osastonjohtajan virkoihin käräjäoikeuksiin.

Vastauksena kysymykseen siitä, voisivatko tuomioistuinten päällikkövirat olla määräaikaisia vastaan seuraavaa:

Mielestäni päällikkövirkojen ei tulisi olla määräaikaisia. Perusteluina viittaa jo edellisessä vastauksessa kirjoittamiini perusteluihin.

Vastauksena kysymykseen siitä, selvitetäänkö mahdollisuutta erottaa laamannin nimike osaston johtajan asemasta vastaan seuraavaa:

Totean, että Vaasan hovioikeus on 16.4.2010 päivätyssä, oikeusministeriölle antamassaan lausunnossa, määräaikaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittäminen, lausunut asiasta seuraavaa: "Koska hovioikeudenlaamannin virka on johtotehtävä, siihen nimitettyä ei ole tarvetta erikseen määrätä osaston johtajan tehtävään. Hovioikeus pitää näin ollen kyseenalaisena sitä, että kaikkia hovioikeudenlaamanneja ei välttämättä määrättäisi johtotehtävään lainkaan. Hovioikeudella ei sen sijaan ole huomautettavaa siitä, että hovioikeudenneuvosten osastokohtaisesta vähimmäismäärästä luovuttaisiin." Olen edelleen samaa mieltä. Mielestäni edellä esittämäni mahdollistaisi sen, että ratkaisukokoonpanoja voitaisiin koota joustavammin ja tehokkaammin kuin nykyään.

19. Kannatan ehdotusta.

## OPERATIIVISET TOIMET

Keskeisiä tavoitteita

Minulla ei ole tavoitteisiin huomautettavaa. Kannatan ehdotusta.

20. Kannatan ehdotusta.

21. Totean, että hanke on jo vireillä. Mielestäni hanke on erittäin tärkeä. Määrärahojen ja riittävien resurssien saaminen hankkeen loppuunsaattamiseksi on tärkeitä.

22. Kannatan ehdotusta. Säännölliset tapaamiset oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön virkamiesjohdon kanssa ovat välttämättömiä.

23. - 28. Kannatan kaikkia näissä kohdissa esitettyjä ehdotuksia. Erityistä lausuttavaa minulla ei näihin kohtiin ole.

29. Kannatan ehdotusta. Avustajien osallistuminen esitutkintaan ja sen merkitys rikosprosessiin on aktualisoitunut viimeaikaisessa oikeuskäytännössä.

30. Kannatan ehdotusta. Pidän tässä kohdassa ehdotettuja toimenpiteitä hyvin tärkeinä ja sellaisina, jotka olisi nopeasti saatava eteenpäin.

31. Kannatan ehdotusta.

32. Kannatan ehdotusta.

## MÄÄRÄRAHAT JA VOIMAVARAT

Keskeisiä tavoitteita

Minulla ei ole tavoitteisiin huomautettavaa. Kannatan ehdotusta.

33. Tuomareiden erityisosaamisen syventämiseen tähtäävät toimenpiteet ovat hyvin kannatettavia. Tuomareiden koulutusjärjestelmä toimii kohtuullisesti. Sillä saralla on kuitenkin vielä paljon kehitettävää. ( vrt. esim. Ruotsin domstolsakademi ja monissa muissa Euroopan maassa toteutettu tuomareiden koulutusjärjestelmä ).

34. Kannatan ehdotusta.

35. Kannatan ehdotusta. Lisäksi toistan sen, mitä olen jo edellä kohdassa 22 lausunut oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön virkamiesjohdon säännöllisistä tapaamisista.

36. - 39. Kannatan ehdotuksia. Mitään lisälausuttavaa näiden kohtien osalta minulla ei ole.

40. Kannatan ehdotusta. Tämän kohdan ehdotus on erityisen kannatettava. Tuomioistuinharjoittelu on tärkeä väylä kohti tuomarintutusta. Tuomioistuinharjoittelupaikkojen lisääminen on tärkeitä, koska lähitulevaisuudessa suuri joukko vakituksia tuomareita on siirtymässä eläkkeelle.

41. Kannatan ehdotusta.

Lausuntopyynnössä on pyydetty kannanottoa siitä, puuttuuko luettelosta jokin oikeudenkäyntien kokonaiskeston lyhentämisen ja oikeusturvan laadun kannalta tärkeä asia.

Vastauksena tähän kysymykseen totean, että luonnoksessa on tehty varsin mittavasti ehdotuksia. Mieleeni ei ole tullut sellaista tärkeää asiaa, joka luettelosta puuttuisi.

Lausuntopyynnössä on vielä pyydetty esittämään näkemys hankkeiden etusijajärjestyksestä. Tältä osin totean, että olen yllä vastauksissani korostanut tiettyjen hankkeiden tärkeyttä ja kiireellisyyttä. Tämän tarkempaa etusijajärjestystä en osaa asiassa esittää.

Vaasan hovioikeudessa, maaliskuun 20 päivänä 2012



Presidentti Olli Varila